

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

O cecilijanstvu.

»Tausendmal sei mir willkommen, meine löbliche, liebliche, köstliche, vornehme und angenehme Musica! Du bist eine Portion vom Himmel, du bist eine Versöhnung der Gemüther, du bist eine Arbeit der Engel, du bist ein Sporn der Andacht, du bist — ein Kleinod der Kirche!«

Tako je proslavljal slavni Abraham a St. Clara glasbo. In kako po pravici! Jej li mari ne pripadajo v istini vsa ta svojstva, vse te prednosti, koje imenitni pisatelj in govornik o njej izreka, radi kojih on njo slavi! Kot kraljica umetnosti je pač v resnici hčerka nebes, poslana trpečemu človeštvu v tolažbo, razveseljevanje, v blažilo in povzdigo. In ker je glasba taka, ker ima toliko blažilno in navduševalno moč v sebi, ker ima v sebi ona res nekaj nebeškega, angeljskega, kar kot taka more in mora ljudstvo napeljevati k nebesom, k pobožnosti, k Bogu. Se li moremo čuditi, da je glasba ravno tega i ono, kar pisatelj slednjič trdi o njej in kar glasbo še posebno povzdiguje v očeh nas bodočih služabnikov sv. Cerkve, nas še posebno zanjo navdušuje, da je ona v istini „ein Kleinod der Kirche!“ Da, predragi, lepše pač ne bi mogel glasbe počastiti, kakor je to storil P. Abraham s to zadnjo trditvijo: glasba je biser sv. Cerkve. Cerkev Kristova, ki je vendar tako vneta in skrbna za blagor vernikov, ki se s toliko vnemo poslužuje vseh sredstev in pripomočkov, da bi pripeljala izročeno čedo svojo k vzvišenemu namenu, k Bogu, vsprejela je i glasbo v svoje materinsko okrilje, hoteč s tem častiti in slaviti svoje vzvišene skrivnosti, hoteč s tem povzdigovati in pomnoževati pobožnost vernikov. Vzprejela pa ona te ni le kot nekaj posreden, zunajen pripomoček v dosego svojega namena; ne, ona je, vedoč zakaj, odlikovala glasbo bolj kot slikarstvo, kiparstvo in druge umetnosti, uvedla jo je neposredno v službo božjo, uvedla v liturgijo, spojila v tesno organično zvezo z najsvetejšo daritvijo in drugimi obredi.

Kedaj se je jela glasba in petje rabiti v cerkvi, tega nam ne pove ni jedna ni druga zgodovina. Pač pa nam sv. pismo uže takoj pri prvej sv. maši, ko se je po besedi nebeškega Rešenika samega prvič spremenil kruh in vino v Gospodovo telo in kri, pri zadnji večerji, omenja tudi petje. „Ko

so bili hvalno pesem odpeli — lako beremo tu — šli so ven na Oljsko goro! Kristus torej in njegovi aposteljni peli so pri zadnji večerji; kaj čuda torej da i nevesta Kristova, sv. Cerkev in njeni duhovniki pojo pri sv. maši. Kristus torej, Bog sam je začetnik novotestamentnega petja. On je je blagoslovil.

A kako pa je bilo to petje, ko je je Kristus blagoslovil, ko je je sv. Cerkev uvedla v svetišče? Odgovor na to vprašanje dobimo takoj, ako le nekoliko pomislimo besede psalmistove: Svetost, o Gospod, spodobi se hiši Tvoji, svetost na večne čase! Dà, hiša Gospodova je sveta, sveta v celoti, sveta v svojih posameznih delih. In uprav, ker je Cerkev sveta, biti morajo i pripomočki, kojih se ona poslužuje, s kojimi ona časti Boga, sveti! Sveta biti mora torej tudi glasba; Cerkev sama jo je posvetila, ko jo je uvedla v svetišče. Le potem, ako je ona taka, potem vršiti more vzvišeno nalogo, koju jej je Cerkev odločila. In ta je nedvomno v prvej vrsti povelicevati in častiti Boga — to je namen vsej liturgiji! — v drugej pa napeljevati vernike k pobožnosti, odvracevati jih od sladnosti, dvigati jih k Bogu. „Petje v cerkvi“, pravi sv. Atanazij, „mora biti vzvišena molitev!“

Kako pa je glasba, kako petje to vzvišeno nalogo ob raznih časih vršilo, to ne spada v govor. V obče sme se trditi, da se je i v glasbi kazal vedno in povsodi odsev verskega življenja, čutenja in mišljenja dotične dobe.

Pač pa mi je dolžnost, da vsaj na kratko omenim in pojasnim glasbeno stanje zadnje dobe.

Kakor znano, vladal je v preteklem stoletji cesar Jožef II., kojega vlada, dasi je bila kratka, pomenljiva je vendar nenavadno za dušni razvoj narodov. Kolikokratov čul sem uže ime Jožefinizem, koliko krivd iu napak prouzročil je baš on! Versko življenje je oslabelo v tej dobi, verska navdušenost je pojemala, verski obredi so se krčili, izpuščali, zanemarjali, odstranjevali, narodi so se hoteli odtujiti Rimu! Pravo cerkveno življenje je pojemale dan za dnevom. Kaj čuda torej, gospodje, ako ta doba ni ostala brez nasledkov tudi za našo umetnost, brez pomena za glasbo. Dà, tudi cerkvena glasba pozna dobo jožefinizma, pozna in občuti jo še danes. Prava cerkvena glasba, ona, ki je bila poprej molitev vernikov, ta je izginila in umaknila se drugej, ki je hotela i tu v svetih prostorih biti prosta gospodinja, ki se ni zmenila za nikake postave, nikake določbe; i ona je postala posvetna, zunajna, brez notranje vrednosti, notranjega duhá. Kakor bi bilo tudi na mestu spuščati se tu v daljšo karakteristiko te žalostne glasbene dobe, opustiti moram to za danes. Da pa je bilo res žalostno, zelo žalostno ž njo, pričajo nam besede velikega cerkvenega nasprotnika Davida Strausa, ki je z veseljem opazujoč razdejanje na svetem kraju, vskliknil: „Die Musik hat aufgehört, auf kirchlichem Gebiete wahrhaft produktiv zu sein!“ pričajo besede drugzega nasprotnika cerkvenega Gustava Heuser-ja: „Die Kirchenmusik hat ihren Wirkungskreis beschlossen!“ Dà, predragi tovariši, tako so cerkveni nasprotniki smešili Cerkev radi — glasbe. Da pa i pri nas ni bilo bolje v tem oziru, pričaj le jeden dokaz. Leta 1876. se je kranjska duhovščina po dekanjskih konferencah pritožila o slabem pevskem stanju, rekoč: „Ako pojde tako naprej, bode najbolje, da utihne glasba v naših cerkvah!“

Tako je bilo torej glasbeno stanje tedaj! Res, prenehati bi bila skorej morala glasba v cerkvi, ako bi bilo šlo tako naprej.

Tu pa je posegel vmes mož, ki je leta in leta z žalostjo opazoval razdejanje na sv. kraji, mož nenavadne glasbene nadarjenosti in izobraženosti, zraven pa tudi železne vztrajnosti in odločnosti, ves goreč za čistost in svetost hiše Gospodove, mož, čigar ime ostane večno v zgodovini cerkvene glasbe, mož-duhovnik — slava njegovemu spominu! — ranjki dr. Francišek Witt! Kaj je ta genijalni umetnik vse storil za povzdigo cerkvene glasbe, o tem ne bodem govoril. Omeniti mi je tu le, da je on ustanovitelj in prvi vrhovni predsednik onega društva, kojega ime se je čulo uže toli in tolikokratov, čulo v tako različnih kon- in disonancah, ustanovitelj — cecilijinega društva za Nemško, koje društvo poklicalo in izgnalo je v teku časa v življenje uže v toliko enakih društev pri nas in drugje, to- in onostran morja.

Pa kaj je vendar hotel Witt sê svojim društvom, kaj sê svojo reformo? Dvigniti je hotel cerkveno glasbo, rešiti jo še hujšega propada, izgubljeno dete je hotel vrniti zopet materi sv. Cerkvi. In to, gospodje, je namen i njegovega društva, namen vseh cecilijinih društev, namen našega cecilijinega društva: „povzdiga in pospevek“ — citiram iz pravil cecilijinega društva v Ljubljani — „katoliške cerkvene glasbe v smislu ter duhu sv. Cerkve, na podlagi cerkvenih določil in ukazov“.

Gotovo lep namen! A kako ga doseči? Ker je petje, za kojega presnovo je Witt gorel, namenjeno službi božji, cerkveno, kaj je bolj naravnega kakor, da se je Witt postavil pri tej reformi na ona tla, kjer je edino mogla reforma uspevati, kaj doseči, na tla sv. Cerkve. „Alles für die Kirche und für die Bischöfe! Nichts ohne sie und gegen sie! Das ist mein und des Caecilien - Vereines Wahlspruch!“

Gospodje! Kar torej hoče in namerava Cecilijino društvo katere koli škofije, katerega koli kraja, to hoče in zahteva sv. Cerkev sama. Nein, wir sind nicht kirchlicher als die Kirche selbst. Tako Witt! In sv. Cerkev je v nebrojnih določilih označila in pojasnila svoje stališče gledé cerkvenega petja, cerkvene glasbe. Moremo in smemo torej te prezirati, mi kot zvesti sinovi svoje Matere? Ali pa naj jej mari odrekamo to pravico? Pač lepa varhinja sv. skrivnosti bi bila ona, ako bi se ne zmenila za način, kako se le-te morajo opravljati, ako bi ga natančno ne določila.

Torej, kako pa hoče društvo spolniti svojo prelepo nalogo, na kaj se hoče ozirati, za kaj skrbeti? (Dalje prih.)

Kritične opazke spisu „Glasbena dōba 16. stoletja in Jakob Gallus“.

(Spisal J. Mantuani). (Dalje.)

Po tej odiseji po širnem glasbenem polji zateče se g. X. v tiho zatišje mirne kontemplacije. Gallus ga je malo pomiril. Pri popisovanji njegovih del kaže se res spretnega; vidi se mu, da je imel originale v roci, koje popisuje. Popraviti bi bilo le na str. 432. „Ta hoermoniarij“. To je

netehnično poznamenjanje in tudi nepravo. Bojim se, da je videl g. X. mesto „harmoniarum moralium“ (= harmoničnih madrigolov) besedo „harmoniarium“ in je to povedal slovenski z „harmoniarij“. „Epiciedion“ pridani je le v onem eksemplaru, ki smo ga imeli iz Vratislavskega arhiva v Ljubljani. Sicer je to samostojno izdana skladba. Napačna je tudi trditev, da je Rudolf II. podelil Gallusu privilegij za deset let. Original v registraturni knjigi v dvornem in državnem arhivu in njegov koncept — torej oficijelna spisa — imata oba „ad sex annos“. — Na str. 433. beremo, da je zanimivo, da nahajamo i v Bodenschatz-evi zbirki „Florilegium Portense“ izšli l. 1618. tudi 19 motetov Gallusovih, dasi je bil Bodenschatz protestant. V dopolnilo naj navedem, da je rečena zbirka prišla uže l. 1603 v prvi izdaji na svitlo; pojem spet l. 1618 in 1621., potem pa kot okrajšana izdaja (Florilegium selectissimorum hymnorum) l. 1721. kot zadnji tisk. Še zanimivejše je gotovo, da je Gallus uglasil eno nemško pesem — jedino natisneno, o kateri vemo — in sicer jo je ponatisnil protestantovski hymnolog in superintendent Dr. N. Selnecker v svoji l. 1587. izšli knjigi „Christliche Psalmen, Lieder und Kirchengesänge“. Iz te izdaje ponatisnila se je skladba našega rojaka mnogokrat. Ker smo uže pri tem, naj navedem i druge izdaje. Pesem katolika Gallusa vsprejeta je v nastopne protestantovske knjige: Martin Moller, „Manuale de praeparatione ad mortem“. (Görlitz 1596.), Greifswaldska pesmarica (1597.), Lipska (od l. 1605. vedno), Vratislavka (1644.), Norimberška (1601.), Lüneburška (od l. 1625. naprej), Erfurtska (1648), Königsberška (1650), H. Müller „Seelemusik“ (1659), Gotharska pesmarica (1666), Danzigska (1668.), Bayreuthska (1668.), Frankobrodka (P. Sohren, 1670.), Joh. Olearius, Singkunst (1671.), Hamburška pesmarica (1675.), Norimberška „Andachtsflamme“ (1680.), Darmstadtva pesmarica (1687.), Meiningenska (1697.), Draždanska (1731.), Altonajska (1731.) — Dalje: Balth. Schnurr, Gebetbüchlein, Strassburg, 1615; Joh. Aldenberger, Gebetbüchlein, Nürnberg, 1611; Dilherr, Geistl. Handbüchlein, Jena, 1640; Draždanska pesmarica (1693), Cationale sacrum, Gotha, 1675 (v tem je več Gallusovih skladb: „Adoramus te“, „Ecce quomodo“, „Alleluia in Resurrectione“); Magdeburška pesmarica (1696.), Freylinghausenska (1714.), Steinmetzova (Kloster Berg) pesmarica (1740.), Struenseejeva, Wittenberška in Berolinska (še dandanes v rabi). A ta pesem, najpred ponatisnena v protestantovski pesmarici je tudi v Cornerjevi knjigi „Gross catholisch Gesangbuch“, (Nürnberg, 1681.), str. 971. z nadpisom: „Des berühmten Musici Jacobi Galli, sonst Händl genannt, vorbereitung zum sterben, an die heilig Dreyfaltigkeit“. Corner je rojen Avstrijec (iz Hirschberga v Šleziji) in je umrl kot opat v Göttweig-u. — Corner tudi opravičuje, zakaj da je privzel protestantovske pesmi: „sonderlich denen, welche sich unlangst von den Sectischen Irrthümern zu der allein Seeligmachenden Catholischen Religion begeben gehabt, und zuvor des verführerischen Singens gewohnt gewest, die alte Religion nicht wieder verleiden“. Cornerjeva knjiga je izšla kot prva izdaja uže l. 1625. — To so sevé podrobnosti, kojih g. X. ni mogel vedeti; to se mu tudi ne sme šteti v greh; navel sem tukaj vse samo za to, da sem dopolnil sicer resnično trditev X-ovo, da je zanimivo, da so i protestantje segli po Gallusovih umotvorih.

Kjer pa hoče g. X. kaj posebnega povedati, tam se mu navadno ponesreči. Kaj je bilo treba zatrjevati, da je svet pozabil Lassusa in Hasslerja! Si tacuisses...! Ravno ta dva skladatelja ostala sta vedno v primeri z drugimi najbolj v spominu. Lassusovi polzki madrigali so imeli v strastnosti človeški vedno osiguran obstanek; poleg tega bili so pisani francoski, laški in nemški — torej v jezikih, ki jih je svet vedno razumeval, če tudi ni bil humanistično izobražen. Hasslerjeve popevke živele so med ljudstvom še koncem 17. veka. Njegov nemški madrigal „Mein Gmüt ist mir verwirret, das macht ein Mägdlein zart“ dal je v tem času melodijo cerkveni pesmi: „O Haupt voll Blut und Wunden“. Njegovi „Psalmen und christliche Gesänge“ („zu 4 Stimmen“, „fugweis“) iz l. 1607. izdani so bili v partituri l. 1777., dokaz, da se ni bil pozabil. To je torej bila zgodovinsko neresnična trditev gosp. X-a.

D o p i s i.

Iz Ljubljane sredi marea. — „Več luči!“ Razpravljajoč resolucije katoliškega shoda omenja „Slovenec“ v svoji 53. številki, l. tudi cerkvene glasbe. In to je čisto naravno, samo-umevno, da, ako piše o drugih resolucijah tega shoda, piše tudi o resolucijah shodovih, tikajočih se cerkvene glasbe; to zahteva doslednost! A tista doslednost, ki zahteva, da pisatelj onih člankov Slovenčevih ne preze tudi naše umetnosti, da tudi o njej izpregovori kako besedico; tista doslednost zahteva pa tudi, da pisatelj pišeč v teh člankih tudi o naši umetnosti, zavzema i tu ravno tisto stališče, ki je zavzema razlagajoč in pojasnujoč druge resolucije shodove, da zavzema i tukaj stališče — katoliškega shoda! A tega pisatelj ravno gledé naše umetnosti — ni storil! Zabil je, da je njegova dolžnost razlagati tudi resolucije kat. shoda o cerkveni glasbi res tudi le v smislu in duhu kat. shoda in razlagal jih je drugače, razlagal — po svoje! Izenadilo nas je to, iznenadilo nas tem bolj, ako pomislimo, da se ta članek nahaja v onem listu, ki sicer v drugih rečeh vedno in povsodi tako lepo zavzema stališče kat. shoda, nahaja v — „Slovencu!“ Izenadilo in res užalilo pa nas je še posebno to, da pisatelj teh vrstic te svoje čisto osebne, neopravičene nazore spravlja v spis, ki ima biti po svojem naslovu v nekakej zvezi z onim preveselim pojavom na polji sv. Cerkve, s — papeževim jubilejem! Kaj res misli pisatelj onih vrstic, da i te njegove vrstice proslavljajo papežev jubilej, da so nazori, koje on tu izraža, res tudi nazori Leona XIII., nazori onega papeža, ki je velik povsodi, velik tudi gledé prave cerkvene glasbe, ki s tolikim veseljem in zanimanjem zasleduje in pospešuje reformo cerkvene glasbe, zasleduje in pospešuje — gibanje cecilijansko!

Ne, ne! Nazori, ki jih ima pisatelj o pravi cerkveni glasbi, ki jih ima o cecilijanstvu, to niso nazori Leona XIII.! Taki nazori cecilijanskega gibanja ne pospešujejo, marveč je — ovirajo!

Ako bi bili brali to sodbo o cecilijanstvu v kakem drugem slovenskem listu, molčali bi bili! Saj to bi ne bila ni prva ni zadnja brca, ki jo je cecilijanstvo na Slovenskem prejelo od njega nasprotnikov! Molčali bi bili morda tudi, ako bi bil izšel ta članek tudi v katoliškem „Slovencu“ — pred kat. shodom! Ker pa je izšel ta članek v Slovencu, potem, ko je uže l. slov. kat. shod sam razpravljal o cerkveni glasbi in sicer v smislu in duhu cecilijanskem, izšel dalje ravno kot v nekako „pojasnilo“ katol. shodu samemu, izšel konečno v nekakej zvezi s proslavo papeževega jubileja: sedaj pa ne moremo in ne smemo molčati! In to še tem manje, ker je ravno ta napad na cecilijanstvo vsaj na prvi pogled skorej bi rekel nekako umeten, premišljen, a ravno zato še tem nevarnejši! Pisani je res skorej nekako tako, da kdor ni „goreč“ cecilijanec, skorej niti ne opazi, kaj vse je napisal pisatelj v teh malo vrsticah, pač pa opazi jasno le to, češ da l. slov. katoliški shod ni na stališču „gorečih“ cecilijancev! Proti temu mi slovesno protestujemo!

A sedaj k spisu samemu!

„Nismo strokovnjaški v tej reči in radi prepuščamo sodbo veščakom, še raje se uklanjamo določilom sv. Cerkve!“ Da niste „strokovnjaški“ v tej reči, tega bi vsaj nam ne bilo treba zagotavljati: spis sam to potrjuje! A kaj iz tega sledi, ako Vi niste strokovnjaški v cerkveni glasbi? Odgovorjaj letošnji Rimski Katolik: „Ne poslušajte kričačev, ki pa toliko umejo, kot zajec na boben! Poslušajte, kaj pravijo oni, ki so se z glasbo resno pečali; sodba enega takega je več vredna, kot tisoč drugih!“ In Vi torej, ki, kakor sami priznate, o glasbi ne umete mnogo, si upate pisati o „gorečih“ cecilijancih, o cecilijanstvu sploh! Vi hočete nekako razlagati po svoje resolucije kat. shoda o cecilijanstvu! Kaj ne veste, da s tem obsojate vsaj posredno kat. shod sam; da s tem škodujete kat. shodu samemu! Ako Vi, ki kakor pravite, niste strokovnjak v cerkveni glasbi, navzlic temu vendar le brskate i po teh shodovih resolucijah, jih po svoje razlagate in tolmačite, češ, saj te resolucije so skovali tako sami „goreči“ cecilijanci, prosimo Vas, kako inorete potem Vi mirnim srcem obsojati koga, ki n. pr. ni strokovnjak v kakej drugej reči, a si vendar navzlic temu upa po svoje razlagati, po svoje tolmačiti resolucije kat. shoda v listej reči! In dotičnik morda tudi jednako Vam, radi lepšega, še zatrjuje, da rad prepušča sodbo veščakom! Kaj ni to malce nedosledno! „Cecilijanci, zahtevajoči latinsko petje pri petih mašah, imajo pravico na svoji strani. Cerkev sama je tako določila in vsak cerkveno misleč človek jim mora prav dati“. — Kaj ne, kako lep poklon je vendar to cecilijanstvu! Kar torej mi hočemo in zahtevamo, to hoče in zahteva sv. Cerkev sama; ona je tako določila. In nam cecilijancem, ki vendar edino le po tem hrepenimo, za tem težimo, da tem določilom sv. Cerkve, kojih ona vendar gotovo ni izdala zato, da se ne izpolnjujejo, marveč, da se i dejansko izvršujejo, pripomoremo uže jedenkrat do veljave, nam cecilijancem torej mora, kakor sami priznate, prav dati vsak cerkvenomisleč človek! Ako ste torej s polnim prepričanjem zapisali te ravnokar navedene besede, kako si naj pač potem tolmačimo ta-le stavek in naslednje: „Ali nekaj bi vendar radi povedali našim gorečim cecilijancem! Črka mori. Cerkev je dobra, ljubeznjiva mati in ima potrpljenje s slabimi svojimi otroci!“ Ako torej edino to hočemo, kar sv. Cerkev hoče, ako zato delamo in se trudimo, da njene določbe kakor drugje, tako tudi na polji cerkvene glasbe, pridejo uže vendar jedenkrat nazaj do veljave, ako žrtvujemo čas in zmožnosti v to, da glasba v cerkvi zopet postane res cerkvena — „musica sacra!“ —, potem nas nazivljate Vi „gorečim“ cecilijancem! A bódi! Pridevnik, katerega Vi rabite morda malo ironiško, ta pridevnik je nam v — ponos, ne manj, kakor tedaj, ako nas kdo nazivlje, da smo goreči katoličani, goreči duhovniki i. t. d.

In sedaj to-le: „Črka mori. Cerkev je dobra, ljubeznjiva mati in ina potrpljenje s slabimi svojimi otroci!“ Kakor zelo nas tudi prsti srbé, da bi navedene besede nekoliko razložili in pojasnili s praktičnimi vzgledi in tako dokazali, da posebno teh besedij g. pisatelj žalibog ni premislil, predno jih je zapisal, opuščamo to! Saj vsakdo sam uvidi, da potem, ako te besede obveljajo, potem je vsako natančneje izpolnovanje cerkvenih postav izključeno. Cerkev je vendar, oh, tako dobra, tako ljubeznjiva mati, a njene postave, njena določila so včasih tako stroga! Kaj torej početi? Črka mori — cerkev pa je dobra mati! Razlagajmo si torej te moreče črke tako, kakor bi jih nam po godu razlagala-dobra mati! In vprašamo Vas: Ali črka mori samo tedaj, kedar treba govoriti o cerkveni glasbi in njeni praktični uporabi? O ne; zuiraj ali pa nikdar! Povsodi torej bi lahko prišli s tem prijaznim izgovorom o moreči črki, povsodi bi lahko sklicevali se na dobroto, ljubeznjivost sv. Cerkve in na njeno potrpljenje, povsodi bi torej lahko na tak način jemali upliv in veljavo — cerkvenim določbam! A tega menda „Slovenec“ vendar ne želi. Dà, ta čudna trditev praktično uporabljena bi vsaj po naših mislih še bolj morila mater samo, sv. Cerkev, kakor mori ona, oziroua nje črke, nje postave, svoje otroke!

Kar sledi nadalje do konca tega odstavka, tega tu ne navajamo; ni potreba! Ko bi bila sv. Cerkev kakemu svojemu določilu, tikajočemu se ravno liturgičnega jezika, res pridala klavzulo „*excluso populi scandalo*“ ali kaj jednacega, kolikokrat bi pač uže naši nasprotniki nam bili prišli z ono klavzulo na dan, kolikokrat bi jo bili uže brali, kolikokrat bi nas bili uže z njo pobijali! A, dasi se boj za cecilijanstvo in proti njemu bije pri nas uže nad 16 let, te klavzule še nismo brali nikjer! A da ne bomo govorili le sami, govori naj i tu zopet letošnji Rimski Katolik: „Tudi Nemci bi bili radi dobili dovoljenje pri petih mašah vsaj kako ulogo

peti v domačem jeziku — a „non licet“ so dobili za odgovor, dasi se je bil tudi pri njih vkoreninil „abusus“ takozvanih „deutsche Hochäuter“. Taka je torej z liturgičnim jezikom pri petih mašah! Ali bi torej ne bilo želeti, da bi se tudi Slovencev dopisnik pridružil v tem oziru nam „gorečim“ cecilijancem!

V prihodnjem odstavku trdite, da je ljudstvo cecilijanskemu gibanju nasprotno! Vprašamo Vas le, ali je morda to kaj čudnega! Ako duhovniki, voditelji ljudstva niso navdušeni za stvar, marveč jej tolikrat še nasprotujejo, ali je pa vsaj nič ne podpirajo, kaj je pač potem bolj naravnega, kakor to, da je i ljudstvo tu in tam še mrzlo cecilijanstvu nasproti? Sploh pa gotovo tudi pri reformni cerkvene glasbe velja oni narodni pregovor: »Stara navada železna srajca«. Nič ni čudnega torej, ako se ljudstvo takoj prvo leto ne ogreje za cecilijanstvo, ako se mu zdi tuje, nenavadno. Treba pa ljudstvo poučiti, treba mu pokazati, da to, kar cecilijanstvo hoče, hoče in zahteva sv. Cerkev sama; treba pred vsem ljudstvo povedati, da ta preosnova petja ni samovoljno delo posameznih organistov, marveč delo sv. Cerkve, potem ljudstvo ne bode nasprotovalo! Ako pa bodo posamezniki le še ugovarjali in nasprotovali, ali naj se potem onim posameznikom na ljubo reforma opušča? Ne, nasprotstvo je povsodi, nobena dobra stvar ni brez njega! A na to nasprotstvo se nan ni ozirati!

„Postopati nam je tako, da ljudstvo ne bo izgubljalo veselja do službe božje!“ Torej cecilijanstvo naj je vzrok, da ljudstvo izgublja veselje do službe božje. Da, ako bi bila ta obsodba resnična, po cecilijanstvu bi moralo biti! A skušnija uči drugače! Koliko krajev nam je znanih, znanih tudi po Slovenskem, kjer pravo cecilijansko petje tako lepo prospeva, da je kar veselje, a ljudstvo navzlic temu ne izgublja veselja do službe božje. Ako torej morda vendar tu in tam, kjer se trudijo za reformo cerkvene glasbe, pojema kolikor teliko veselje do službe božje, vzrok temu gotovo ni cecilijanstvo, vzrok temu iskati je drugje. Saj obče tožimo dandanes, da pojema versko življenje, verska navdušenost, a tega menda vendar nihče ne bode trdil, da je vsega tega vzrok — cecilijanstvo! Ne! Ideja in namen cecilijanstva je vzvišen; porodilo se je ono v pobožni duhovniški glavi, poklicalo je je v življenje najlepše in najblažje navdušenje za čast in slavo božjo, najčistejša ljubezen do sv. Cerkve, do službe božje! Ono torej pač ne more jemati vernikom veselja do službe božje! Sicer bi pač slavni Leon XIII. ne bili rekli slavnemu dr. Wittu, ustanovitelju cec. društva: „Velike zasluge ste si pridobili s prenovljenjem cerkvene glasbe; treba, da Vas k temu z novega osrčim in želim, da se ta reforma čedalje bolj razširja po vsih škofijah!“

Kar sledi dalje o skupnem ljudskem petju i. t. d., to ne spada več toliko v ta naš današnji odgovor! Kako stališče zavzema naše društvo skupnemu ljudskemu petju nasproti, to se je uže večkrat razpravljalo v našem listu; gotovo tudi to le pospešuje, kjer je more in kolikor je more. Sploh pa nameravamo ravno v tej zadevi o priliki še posebej razpravljati v posebnem članku!

Toliko bodi toraj v odgovor na ta članek. Molčati nismo mogli in nismo smeli, kakor smo uže od začetka poudarjali!

Z Dunaja 24. febr. Spet korak — do cecilijanstva! Nocoj bil je večer, ko smo imeli redkež užitek. Znani virtuozi na orglah **Josip Labor** dal je v veliki dvorani konservatorija koncert za orgle. Zaradi popolnosti poročila omenim naj kratko i druge pritikline, ki so bile ukusno izbrane, in so se izvajale dobro; to so bili solo-spevi od J. S. Bach-a „Mein Wandel auf der Welt“, Händelov „Soll ich auf Maures Fruchtgefieid“ iz Jozue, potem Schubertov „Prometheus“ in Schumannov „Freisinn“, vse za bariton s spremljevanjem glasovira (gosp. Kraus in gospa Knesek-Neumannova). Točka za glasovir imela je Thierot: Impromptu (H dur) in Reinecke: Impromptu o Schumannovem „Manfredu“, čveteroročno za dva glasovirja (igrala gdč. Marj. Demelius in Labor.)

Jedro vsemu koncertu pa so bile točke na orgljah. Igral je Labor nastopno:

D. Buxtehude: predigra in fuga (fis mol), *J. S. Bach*: a) Kyrie (Gott Vater in Ewigkeit), b) Andante iz IV. sonate, c) Fuga v (E-dur). *R. Bibl*: predigra (op. 50), *J. Hager*: predigra in fuga (C-mol), *Mendelssohn*: Sonata 4. (Allegro con brio — Andante religioso — Allegro maestoso e vivace).

To samo na sebi še ni nič posebnega, da nimamo prav posebnih opazk privedati. Labor ni le prvi virtuozi na orglah, temveč tudi eden najtemeljitejših poznavalcev kla-

sičnih skladb za orgle. To poznavanje pa pri njem ni le teoretično, temveč on je izvaja tudi res praktično. Poslušajoč Laborjevo igro, misliš da si prestavljen na drug svet. On igra skladbe starejših mojstrov tudi v istem slogu, kot so pisane, brez modernih pripomočkov. Naši orglavci igrajo navadno tudi te skladbe z modernimi pripomočki in z modernim ukusom — ako jih sploh igrajo. Labor pa igra premissljeno in se ne da nikdar zanesti do prevelikega patosa in umetničenja na orglah. Njegova igra je duhovita in se sliši kot res lepa meditacija, o kaki krščanski resnici. In ta virtuozi res medituje; o njem sme se reči po vsi pravici, kar so Grki bajali o svojem Homeru: bogovi so mu vzeli luč očíj, a zato dali so mu dar sladkega petja — Labor je namreč slep!

Navzle temu pa podučuje v vsih strokah praktične glasbe; in z letošnjim letom prevzel je v višjih razredih orglarske šole društva sv. Ambrozija na Dunaji podučevanje o harmoniji in praktičnem orgljanju.

S to pridobitvijo storilo je društvo sv. Ambrozija velik korak naprej. Ideja cecilijanstva sega vedno globočeje v strokovnjaške kroge. Kakor so strokovnjaki ob svojem času nezavedno pokvarili ukus, tako izhaja sedaj od njih reakcija. Pisec teh vrstic bil je še pred dvema letoma z imenovanim umetnikom v Solnogradu zajedno in govoril z njim o cecilijanskem vprašanju; in mož je pripoznaval potrebo pametne reforme. Po zaslužnem posredovanju prof. Böhma dobil je sedaj priliko delovati v središču društva, koje zastopa to lepo idejo v mestu, katero jej je gotovo jako neprijazno. Upajmo, da bo to na čast društvu, umetniku, umetnosti in — ideji!

Razne reči.

— „C. Gl.“ javlja se gotovo vesela vest, da je marljivi nasledovalec Gallus-ovih skladb, g. Jos. Mantuani, dobil oficijelni poziv, sestaviti tekom enega leta prvi zvezek Gallus-ovih del za izdajo. Obsega naj prvi snopič le cerkvene skladbe, in mora imeti najmanj 300 strani glasbenega teksta. Izdalo hode to delo c. kr. naučno ministerstvo kot prvi del 16. veka v „Monumenta musicae Austriacae“, kojega prvi oddelek so bile skladbe avstrijskih cesarjev, na svitlo dane po dr. Guidonu Adler.

— „Glasbena matica“ v Ljubljani je priredila v petek dne 24. marcija in v ponedeljek dne 27. marcija t. l. v redutni dvorani pod vodstvom spretnega g. M. Hubada sijajna koncerta, kojih predmet je bila slavnoznanega Čeha, vodja konservatorija v Novem Jorku, Antona Dvořák-a orjaška skladba „Stabat mater“. Prihodnjic spregovorimo kaj več o tem koncertu; za danes le toliko omenimo, da je bila izvršitev vredna umotvora.

— Gosp. Ivan Zupan, orglar in organist v Kamnigorici je zložil in preč. g. Valentinu Aljančič-u, župniku na Dobravi poklonil zvezek „Cerkvenih pesmi“ za mešane glasove. Založil skladatelj, tiskal R. Milic v Ljubljani; cena zvezku je 50 kr. — Pesmi, katerih je 12 različnega značaja, je ocenil g. D. Fajgelj v 55. števi „Slovenca“. Priporočila vredne so in je tudi radi priporočamo, dasi tudi se ne vjemamo popolnoma z oceno g. Fajgeljna.

Oglasnik.

Napevi cerkvenih pesmi za mešan (in moški) zbor, zložil Jan. Pogačnik, op. 6. Avto-grafovana partitura se dobi po 50 kr. v katoliški bukvarni v Ljubljani ali pri skladatelju v Celji. Izmed teh 13 napevov, ki so večinoma zloženi na znane besede, so prve 3 mašne prepriproste skladbice, baš zložene za primitivne pevce. Tako plitvo blago ni hiše božje mnogo vredno. Zato so vse druge pesmi mnogo večje vrednosti; te so 3 obhajilne, 2 Marijini, 2 božični, 1 postna in 2 velikonočni. Izmed teh pesem so 4, (namreč ena mašna, božična, postna in velikonočna), postavljene tudi za moški zbor. Pri g. Pogačniku, ki je za cerkveno petje ves vnet in v svojem poslu tako marljiv, kakor jih ni mnogo njegove stroke, se razume samo po sebi, da je harmonizacija korektna, zlog spreten in melodija besedam primerna. Zategadelj hodo te pesniice povsodi dobro došle — kupite si je!

Prihodnjemu listu pridani bodeti 3. in 4. števi. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glash. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.